વ્યક્તિગત તફાવતો

કેટલીક કહેવતો

- તુંડે તુંડે મતિ ભિન્ના
- વડ એવા ટેટા ને બાપ એવા બેટા
- મોરના ઈંડાને ચીતરવા ન પડે

- જોડકા બાળકો વચ્ચે પણ ભિન્નતા
- વર્ગખંડમાં અભ્યાસ કરતા બાળકો વચ્ચે ભિન્નતા….. છતાં…..
- શિક્ષક અને વાલીનો તેમની સાથેનો વ્યવહાર કે વર્તાવ સરખો

૧.વ્યક્તિગત ભિન્નતા એટલે શું ?

- બે વ્યક્તિ બોલવામાં - ચાલવામાં - કાર્ય કરવામાં વગેરે બાબતોમાં ભિન્ન તરી આવે છે
- બે વ્યક્તિ સરખી હોતી નથી
- માટે તો અંગૂઠાની નિશાની / છાપ

આમ બે વ્યક્તિ વચ્ચે જુદીજુદી બાબતોમાં રહેલી ભિન્નતા એટલે વ્યક્તિગત ભિન્નતા

- વ્યક્તિગત ભિન્નતા એક સંકુલ બાબત છે, તેને વ્યાખ્યાયિત કરવું અઘરું છે

ટાઇલરના મતે, વ્યક્તિગત ભિન્નતાઓમાં શરીરના આકાર અને સ્વરૂપ, શારીરિક કાર્યો, ગતિ સંબંધી કુશળતાઓ, બુદ્ધિ, જ્ઞાન, અભિરુચિ, લાગણીઓ, વિચાર, શોખ વગેરેમાં ભિન્નતા

૨. વ્યક્તિગત ભિન્નતાના પ્રકારો

- શારીરિક ભિન્નતા
- માનસિક ભિન્નતા
- સાંવેગિક ભિન્નતા
- સ્વભાવમાં ભિન્નતા
- કાર્ય કરવાની ગતિમાં ભિન્નતા
- રસ અને રુચિમાં ભિન્નતા
- વ્યક્તિત્વમાં ભિન્નતા
- વિશિષ્ટ શક્તિઓમાં ભિન્નતા
- અધ્યયન સંદર્ભે ભિન્નતા
- વૈચારિક ભિન્નતા

શારીરિક ભિન્નતા

- જાડો-પાતળો
- ગોરો - કાળો
- ઊંચાઇ
- વજન
- કદ
- સામાન્ય દેખાવ

માનસિક ભિન્નતા

- બુદ્ધિ
- મૂર્ખ
- ડાહ્યો
- વૈચારિક શક્તિ

સાંવેગિક ભિન્નતા

- લાગણી
- આવેગ
- ક્રોધ - ગુસ્સો
- મળતાવડો સ્વભાવ
- ધીરજ
- ઉદાસ
- હસમુખો

સ્વભાવમાં ભિન્નતા

- ટેવ અને અનુભવને કારણે....
- ચીડાઇ જચું
- ગુસ્સે થવું
- દરેક બાબતમાં હા/ના પાડવી
- ખોટું બોલવું
- સિદ્ધાંતોને વળગી રહેવું

કાર્ય કરવાની શક્તિમાં ભિન્નતા

- ઝડપી (વીજળી વેગે કામ કરવું)
- ધીમા (કાચબાની ઝડપે કામ કરવું)

વૈચારિક ભિન્નતા

- હકારાત્મક/નકારાત્મક વિચારસરણી
- આધ્યાત્મિક
- ઉદારમત
- આમ છતાં...ઉંમર, જાતિ, પરિપકવતા, સમુદાય, અનુભવ વગેરેની અસર

રસ અને રુચિમાં ભિન્નતા

- નાટક
- સંગીત
- રમતગમત
- ટી.વી. સિરિયલ
- સાહિત્ય
- વાંચન/લેખન

(ઉંમર/કામ બદલાય એટલે રસ-રુચિમાં પરિવર્તન આવે)

વિભિન્ન શક્તિઓમાં ભિન્નતા

- સંગીત
- નાટક
- ચિત્ર
- દોડવું-ચાલવું
- દરેક કાર્યને લઇ શકાય

અધ્યયનના સંદર્ભે ભિન્નતા

- ઝડપી શીખવું
- ધીમી ગતિએ શીખવું
- ચોક્કસ વિષયમાં ઝડપી/ધીમી ગતિએ શીખવું

૩. વ્યક્તિગત ભિન્નતાના કારણો

૧. વારસો

- શારીરિક બાંધો.... રંગ, રૂપ વગેરે
- જાતિ
- સદ્‌ગુણો/ચરિત્ર
- લોહીના પ્રકાર
- રોગ

વાતાવરણ

- વિષુવૃત્તિય પ્રદેશ – ધ્રુવ પ્રદેશ

(રંગ-ઊંચાઇ)

- રાજસ્થાનના લોકો સ્વભાવે કરકસરીયા કહેવાય છે
- તહેવારો-ઉત્સવો- માન્યતાને કારણે
- કાર્ય કરવાની ક્ષમતા

લિંગભેદ

- સ્ત્રી અને પુરુષ
- સ્વભાવમાં ભેદ (કોમળ-કઠોર)
- કાર્ય કરવાની ક્ષમતામાં ભેદ
- રસ-રુચિમાં ભેદ
- વિચારોમાં ભેદ

આર્થિક વ્યવસ્થા

- સગવડતા- હકારાત્મક/નકારાત્મક અસર
- લઘુતા કે ગુરુતા ગ્રંથિ
- વૈયક્તિક વિકાસ
- મોજશોખ
- સૌંદર્ય પ્રસાધનો – દવા વગેરેની અસર

શિક્ષણ

- કેળવાયેલ વ્યક્તિ ભિન્ન તરી આવે જ છે
- કામ કરવાની રીત
- વિચારવાની રીત
- વર્તન વ્યવહારમાં
- પોતાની જાતને સાચવવામાં
- જીવનશૈલી

પ્રદેશ અને જ્ઞાતિ

- વાતાવરણમાં સમાવેશ કરી શકાય
- રાજ્યની પરંપરા, શાસનની પ્રણાલી, નીતિ, મૂલ્યો વગેરે
- જ્ઞાતિ-કોમ....દા.ત. ક્ષત્રિયો સ્વભાવે લડાયક, વૈશ્ય સ્વભાવે વેપારી, પટેલો સ્વભાવે ઉદાર વગેરે

૪. વ્યક્તિગત તફાવત અને શિક્ષણકાર્ય

- ૫૦-૬૦ બાળકો. ભિન્નતા છતાં રીત એક જ !
- **જૂથ પાડીને શૈક્ષણિક કાર્ય**
  - રસ પ્રમાણે
  - શક્તિ પ્રમાણે
  - જવાબદારી / નેતૃત્ત્વ
- **વ્યક્તિગત શિક્ષણ**
  - બાળકની જિજ્ઞાસા – પ્રશ્નો – સમસ્યા – મર્યાદા વગેરે

- **શૈક્ષણિક કાર્યોનું આયોજન**
  - વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્રમો

  દા.ત. સાંસ્કૃતિક-રમતગમત-ચિત્ર-લેખન વાંચન વગેરે
- **સ્વઅધ્યયન માટેની પૂરતી તકો**
  - ભારતીય વર્ગખંડમાં વ્યક્તિગત અધ્યાપન મુશ્કેલ
  - સ્વઅધ્યયનનુમ આયોજન (સ્વાધ્યાય, પ્રવૃત્તિઓ)
  - પોતાની ગતિએ કામ કરે